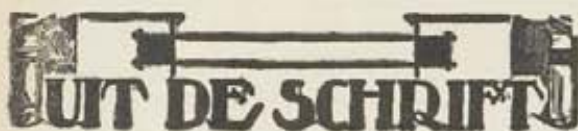

kreet worden, wij déze altijd naar twee kanten uitwijst. Tillich plaatst tegenover de dialectische theologie als zijn meening, dat onze existentie niet satanisch is; want het satanische zou elke konkrete levenswerkelijkheid vertóren. Niet het satanische, maar alleen het daemónische kan in de geschiedenis concreet worden. Want „daemónisch” noemt Tillich een macht, die „heiligh” is en toch tegelijk God weerstreeft, die het leven „draagt” en toch óók het leven tot op zekere hoogte verníelt. Zooveen bleek reeds, dat naar Tillich's meening het leven niet verstoord is, (voltooid tegenwoordige tijd); maar daar moet nu iets aan toegevoegd worden: het daemónische is toch wél een macht, die daarin verstórend en verwoestend optreedt (onvoltooid tegenwoordige tijd). Het daemónische heeft het element van „vormversterking” in zich; maar deze laatste „vorm-versterking”, deze „gestalte-versterking” komt dan niet van buiten af. Zij berust óók niet op eenig gebrek, of op eenige onmacht onzerzijds. Zij komt op uit den diepen grond van die „gestalten”, „die levensvormen” zelf. De vorm-, de gestalte-versterking komt op uit dezelfde levensgestalten, dezelfde levensvormen, die ook zelf aan de versterking onderworpen zijn. Alléén het daemónische heeft dus een plaats in de konkrete geschiedenis. Maar — het behoort dan ook daartoe. Het behoort tot het wezen der geschiedenis. Want Tillich ziet daarin de „spanning” tusschen het beginsel van de vormgeving en van de vormverwoesting in ons mensche-lijk leven, in de geschiedenis.

K. S.

Een schrale maaltijd.

„Zij eten de zonde Mijns volks”.
Hosea 4:8.

Dit woord des Heeren ten aanzien van de priesters der altaren van den eigenwilligen godsdienst te Bethel en te Dan, geldt in vollen nadruk ook van de ongelovigen in onzen tijd. Met argus-oogen bespieden zij de belijders van den Christus; zij verblijden zich in hun zwakheden en hebben er een vermaak in, als dezen vallen in overtreding. De zonden van Gods volk dienen den ongelovigen als een slijpsteen, waarop zij hun wapenen scherp-
pen. „Die vromen zijn óók al niets beter dan anderen”, zoo roepen zij luide met zelfvoldoening. En terwijl zij het kwaad breed uitmeten en schrikkelijk vergrooten, krijten zij met schamperen glimlach alle christenen uit als misleiders en bedriegers. „Zij eten de zonde Mijns volks”. Met verslindende gulzigheid vallen zij er op aan. Deze schrale kost houden zij voor een vetten maaltijd.

Verworden moeten wij ons daarover niet. Ook Christus werd altijd en overal door de leerende oogen der Farizeën bespied. De Heilige Zonde Gods was hun een voorwerp van smaad en laster. Geen leugen was te grof, geen beschuldiging te zwaar, die zij tegen Hem zich niet durfden veroorloven. Indien nu de Meester zelf steeds het mikpunt is geweest van de giftige pijlen der vijanden, hoe kunnen dan de discipelen verwachten daarvan verschoond te blijven! Temeer, wijl de zonde hen zoo lichtelijk omringt en zij dagelijks struikelen in vele. De geschiedenis toont met droeve feiten, dat zeer godvruchtige dienaars des Heeren onder zwarte wolken van grievende beschuldigingen hun weg naar de hemelse heerlijkheid moesten afleggen. Ook de uitmendsten van Gods kinderen zijn tegen de leugenachtige verdachtmakingen der vijanden niet gewaarborgd. Veeleer hebben dezen het in 't bijzonder juist op hen gemunt.

Nu zou het wel een geheel averechtsche rede-neering zijn, als een belijder ging zeggen, dat men zich daarover niet zoo ernstig behoefde te bekommeren, omdat een Christen in het oog van de wereld het toch nooit goed maken kan. Dit zou slechts onachtzaamheid in den wandel veroorzaken. En dan hadden de ongelovigen nog grooter jachtveld. Neen, ook al ontkomt een Christen aan de scherpe lastertongen der wereld niet, toch is het zijn dure plicht, zeer nauw toe te zien, hoe hij voorzichtig en onberispelijk wandelen zal, opdat men ten minste niet met recht en reden aanklachten en beschuldigingen tegen hem kunne inbrengen.

Is het diep krenkend te zien, hoe de ongelovigen van de struikelingen en zonden der belijders zich een vreugde-maaltijd aanrichten; de geloovige mag daartegenover zich troosten met het woord van den Heiland: „Zalig zijt gij, wanneer u de menschen haten, en wanneer zij u afscheiden en smaden, en uw naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des menschen wil. Verlijdt u in dien dag en zijt vroolijk; want zie, uw loon is groot in den hemel”, Lukas 6: 22 en 23. In dit „zalig zijt gij” ligt een heerlijk tegenwicht tegen den hoon van de ongelovigen.

Indien de wereldsche menschen uit de struikelingen en de zonden der geloovigen gaarne aanleiding nemen om het volk Gods te smaden, hoe-veel te meer geven dan de mondbelijders en naam-christenen aan hen stokken in de hand. Bij 't naam-

christendom toch is alle godsdienstigheid een bloote vorm, die het leven des harten in geen enkel opzicht raakt. Aan hun wangedrag ontleenen de vijanden ruimschoots redenen om in hun on-bekeerlijkheid te volharden.

De slordige levenswandel der belijders legt meer struikelblokken op den weg van wereldschgezinde menschen dan al de tegenwerpingen en smaad-redenen van heel de legerschare der ongelovige schrijvers. De naamchristenen in de kerk zijn „de tonder voor Satans vonken”. Zij toch vertoonen niets dan een schijn, hoogstens een verminkt beeld van vroomheid. Aan hun godsdienstigheid is even weinig smaak als aan het wit van een ei. Zij richten in de gemeente zeer groote schade aan, wijl zij telkens een geest van lauwerheid en flauwheid aan den dag leggen. Zij strekken het volk des Heeren tot droefheid en zijn vuurhaarden voor de lastering en de heiligschennis van het ongelooft. De godvruchtige wandel der trouwe belijders is een aanklacht tegen de ongelovigen, die hen in de consciëntie pijnigt en tot nadenken kan stemmen. Maar ontrouwe en slordige belijders wekken bij menig ongelovige steeds meer afkeer van den dienst des Heeren.

Dit alles neemt echter niets weg van de diep schuldige en verblinde vijandschap des ongeloofts, dat steeds zoo druk in de weer is, om uit het wangedrag van ware of van schijnchristenen zich munt te slaan.

Maar het is valsehe munt. Want, het is toch zeer onbillijk, héél het Christendom te veroor-deelen op grond van wat men in afzonderlijke belijders aantreft. En dan nog wel van belijders, die in geen geval een zuivere toetssteen kunnen of mogen geacht worden. Immers de naamchristen kent zelf het innerlijk wezen van het Christendom niet.

Ook de Christen, die een slordigen levenswandel leidt, kan nooit een billijke maatstaf zijn. Wie de kracht van het geloof, de waarachtigheid van het Christelijk leven aanschouwen en toetsen wil, die neme niet de praat-christenen, noch de zwakke getuigen tot voorbeeld, — op het edele keur-legioen der martelaars vestige hij het oog, die door het geloof kloekmoedig de schrikkelijkste folteringen hebben doorstaan en vaak met een juichtoon op de lippen de vlammen van den brandstapel troseerden. In hen wordt de allesover-winnende kracht van het geloof heerlijk openbaar.

Tegenover de martelaars schoot al de list en al het geweld des duivels te kort, om hen afvallig te maken. Niets, het afgrijselijkste zelfs niet, vermocht den blijden jubel des geloofs hun op de stervende lippen te smoren. Hier kan de kracht des geloofs door niemand worden ontkend. Zij wekt bij de vijanden zelfs verbazing — en verstomming.

Het oordeel der vijanden over de geloovigen is onwaar en ook uiterst eenzijdig. Mag het wel in eenige zaak een juist oordeel heeten, als men slechts op de zwakste en gebrekkige openbaringen let, en wie een loonbeeld mogen heeten voorbij zij, voor hen zelfs moedwillig de oogen sluit?

Al is 't, helaas, al te waar, dat onder de Christenen geveinsden zijn, en deze er wel altijd zullen blijven, dit kan en mag toch geen recht geven, om alle belijders van den Christus te veroordeelen. Judas Iskariot was een dief en een verrader, doch mag men daaruit afleiden, dat Johannes en Paulus het ook waren en dat al de Apostelen het zijn geweest?

De wereldsche mensch is volstrekt niet bij machte een rechtvaardig oordeel over den Christen te vellen. Hij oordeelt slechts, wat voor oogen is. Hij ziet wel het uiterlijk gedrag van Gods volk, maar is ten eenenmale vervreemd van hun innerlijk geestelijk leven.

De ongelovige ziet hen wel in zonde vallen, maar ziet ze niet in berouw en smart met oprechte boetvaardigheid, die zonde voor den Heere belijden, biddend om vergeving en genade door het bloed van Christus, dat van alle zonden reinigt.

Tot elk grondig oordeel is noodig een zaak te doorzien, zoowel in haar uiterlijke openbaring als in haar innerlijk wezen.

Het oordeel van de ongelovigen over de Christen is partijoig, onbillijk, oppervlakkig — en on-eerlijk.

De Heilige Schrift brandmerkt het met dit snij-dende woord: „Zij eten de zonde Mijns volks.”

J. P. T.

Over de dogmatische artikelen van 1837.

Prof. Dr. F. W. Grosheide gaf verleden week op den tweeden dag der Afscheidings-herdenking een boeiend referaat over de Afscheiding en de theologie. Daarin kwam o.m. ter sprake de synode der Chr. Afscheiden Kerk van 1837. Deze synode nam verschillende besluiten, betreffende wat wij tegenwoordig noemen: de kerkorde, en ook be-treffende de leer. De laatste noemen we gemakshalve: de dogmatische artikelen van 1837.

Deze dogmatische artikelen zijn enkele jaren geleden door ds. J. L. Schouten voor de aandacht van het gereformeerde volk geplaatst. Zonder te geheel voor zijn rekening te nemen — wat wel niemand doen zal — vond hij er toch veel in, dat overeenkomst vertoonde met de dogmatische beslissingen, die de Synode der Gereformeerde Kerken van 1905 te Utrecht heeft genomen.

Ds. J. L. Schouten, man des vredes, en daarom bezig met het aan de orde stellen, en daarna ficiet verklaren van de verschillen, die er tusschen de Gereformeerde Kerken en de Chr. Geref. Kerk inzake de leer heeten te bestaan, — ds. Schouten, zeg ik, publiceerde die uitspraken van 1837; lei daarnaast de beslissingen van 1905, en vroeg toen aan de Chr. Geref. leiders: gij beweert nu altijd, dat ge met ons niet kunt en moogt samengaan van wege 1905; maar zie eens hier, de Afscheidenen hebben reeds in 1837 veel gezegd, dat op onze be-weringen van 1905 sterk lijkt: waarom konden dus de afscheiden vadersen wél kerkelijk samenleven met menschen, die zoo dachten als in 1837 is uitgesproken, en kunt gij het niet? Is uw houding wel naar die der vadersen?

Wat ds. Schouten schreef, trok algemeen de aandacht.

Ook die van De Wekker.

Dit blad evenwel merkte op, dat die geref. pers toch wel heel onoordeelkundig schreef. De heden-daagsche Chr. Geref. Kerk handelde inderdaad wél in den geest der vadersen. Want wist die geref. pers nu heusch niet, dat die besluiten van 1837 waren teruggenomen in 1840? De Wekker was zeer benieuwd, of de geref. pers den moed zou hebben, te antwoorden op wat het blad opmerkte.

Nu is dat laatste gebeurd. In De Bazuin schreef ik — ik meen — elf artikelen over deze kwestie. Waarvan ik natuurlijk nooit meer iets hoorde in De Wekker (ze waren trouwens ook niet voor dit orgaan geschreven). Ik beloofde daarin, dat wél de kerkrechtelijke bepalingen, maar niet de dogmatische artikelen waren teruggenomen in 1840. En dat dus de vraag van ds. Schouten wél degelijk aan het geweten der chr. geref. voorgangers bleef voor-geleed.

Al dien tijd is, naar ik verwachtte, door De Wekker gezweven over deze zaak. Verleden week evenwel bracht prof. Grosheide ze ter sprake.

Naar de bladen meldde, heb ik met prof. Grosheide even over deze zaak van gedachten gewisseld. Het scheen eerst, alsof tusschen prof. Grosheide en mij op dit punt een bepaald meening-verschil heerschte; bij een daarna gevolgde bespreking bleek dit evenwel niet zoo groot te zijn als eerst het geval scheen. Immers, al meende prof. Grosheide dat de chr. geref. synode in 1840 blij was, van de onrust, die 1837 gemaakt had, af te zijn, hij merkte toch op, dat ook z. i. de dog-matische artikelen in de Chr. Geref. kerk zijn blijven voortleven. Ik meen, al-zoo de opvatting van prof. Grosheide zuiver weer te geven; zoo niet, dan zal ik, desverlangd, een eventuele correctie natuurlijk doorgeven.

Het doet mij genoegen, dat ook prof. Grosheide daarom reden blijft zien, om de door ds. Schouten gestelde vraag aan het geweten van de huidige chr. geref. voorgangers voor te leggen. Ze gaan nog altijd voort, kloven te graven; deze week heeft de praeses hunner laatste synode, ds. Hilbers, zich zelfs laten verleiden — nog wel in een afschei-dingsherdenking — tot de betiteling van ds. D. van Dijk als neo-calvinist. De heeren moeten het maar weten. Hoe het zij, in elk geval is duidelijk, dat, indien de Chr. Geref. Kerk van 1837 ook na 1840 meeningen heeft geleerd, of verdragen, die bizon-der veel lijken op wat door ons geleerd wordt, de huidige Chr. Geref. Kerk te meer schuldig staat, indien zij om dergelijke meeningen meent, gesepa-reerd te moeten blijven van hen, met wie de Acte van Afscheiding één wou wezen.

Nadat ik op bedoelde vergadering met prof. Grosheide had mogen van gedachten wisselen, was prof. dr. A. Noordzij, eveneens aanwezig, zoo vriendelijk, mij enkele dingen mee te deelen, die ik tot nu toe niet wist, maar die mijn opvatting be-vestigen. Op mijn verzoek heeft prof. Noordzij schriftelijk vastgelegd wat hij mij vertelde; met diens verlof geef ik het hier weer:

De dogmatische artikelen van de Kerkenorde van 1837 zijn niet teruggenomen maar blauw blauw ge-laten. Vandaar dat de daarin uitgesproken gedachte niet alleen bleef voortleven maar richtsnoer kon blijven van ambtelijk handelen. Bewijs daarvan is, dat de predikant van de toen-malige Chr. Afg. gemeente van Rotterdam van mijn grootvader, toen deze met hem kwam spreken over den doop van zijn pasgeboren zoon Maarten, 19 Oct. 1840, eischte, dat deze instemming met de dogmatische formulering van 1837 zou uitspreken.

Toen deze weigerde, werd de doop geweigerd, waar-op mijn grootvader zich gewend heeft tot een der predikanten van de Ned. Herv. Kerk te Rotterdam. Dezen werd er op gewezen, dat grootvader geen lid was van de Ned. Herv. Kerk, ook niet bereid was antwoord te geven op de vraag, of hij wel geloofde, dat de waarheid „hier” werd geleerd. Toch werd in het doopen toegestemd, zoodat mijn vader in de Ned. Herv. Kerk gedoopt is.

Zie daarover Almanak F. Q. I. 1910, waarin een af-

tikel van F. op een lan-

Tot zoove eens over n. Prof. Maas gesproken v. aanvrage v. duurd hebl. 1840 voorbij gehengen. F. eischen, zoo toon door de historie.

In den al gedeeld, da den tot d. het krui welke terw scheiden w. „doopvader” bij de Chr. want de en Afsch. d. orde is we kelen sta.

Daarom m meerden n. legen de v. dragen heb formeerden. merken.

Prof. Haitjen

In ons vo van Barth Jezus Chris

We belo. „perfectum” waarom du NIET past Jezus Chris

Gereform ven te spre tus' heilsw he bekend. ziet, niet o dat voor d terugleiding gave van h „toepassing had, nog V Christus sti was: de o Pinksterfe uit den he hooging, zij dat dit alle dat Christu weten, dat wat Christu zijn, indien weten, dat ment reeds werk, dat C evenzeer oc bij voorbaa hooging he is te doen.

Gereform niet „geree den volen verhalen in zoodra mer te vergelijk vertoond te bij zijn, ma verder afge van een „d in den vol zeggen, dat niet van

We hebb over het p „perfect gereformee is een misk Heere Chri Later me

Prof. Ha

De hoog preekte er slagen; we Tekst wa 20, 21 (we. Redeneer Mozes' v. Zoo ook d Hiermee ding opgek het scheme Want d hebben nat aan alle ka Mozes) var mocht wal synode, w honderd ja van de syn